

Veřejnost o pravomocích prezidenta

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2007, v07-01</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>15. 1. - 22. 1. 2007</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1077</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PI.7, PI.10, PI.11, PI.12, PI.13, PI.14, PI.17, PI.19, PI.41</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>19. února 2007</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Markéta Škodová</i>

V lednovém šetření se Centrum pro výzkum veřejného mínění věnovalo mimo jiné problematice postavení prezidenta v politickém systému České republiky. Tato tisková informace prezentuje druhou část zjištěných výsledků a navazuje na zprávu publikovanou 15. února 2007.

Druhá část šetření zjišťovala názory občanů na jednotlivé ústavní pravomoci prezidenta – na jeho postavení vůči vládě (viz tab. č. 2) a na jeho roli při jejím jmenování (tab. č. 3), na možnost rozpouštět Poslaneckou sněmovnu a vypisovat nové volby (tabulka č. 4), na existenci a podobu práva veta (tab. č. 5), na roli prezidenta při jmenování soudců Ústavního soudu (tab. č. 6) a na postavení prezidenta v oblasti zahraniční politiky země (tab. č. 7). Respondenti se vyjadřovali také k tomu, zda by se měl prezident věnovat konkrétním či spíše obecným otázkám (tab. č. 8).

Téměř dvě třetiny dotázaných (59 %) se domnívají, že pravomoci prezidenta by měly být zachovány ve stávajícím rozsahu. Pro rozšíření pravomocí se vyslovilo 22 % občanů, okleštit by je naopak chtělo 8 % respondentů (viz. tab. 1). V porovnání s výsledky předchozích šetření je zjevné, že od roku 2002 se výrazně snížil počet lidí, podle kterých by prezidentské pravomoci měly být sníženy (ze 35 % v dubnu 2002 na 8 % v lednu 2007), a naopak se zvýšil počet lidí, kteří se domnívají, že pravomoci prezidenta by měly zůstat zachovány (ze 41 % v dubnu 2002 na 59 % v lednu 2007).

Tab. 1: Pravomoci prezidenta by měly být...¹ (v %)

	duben 2002	únor 2004	duben 2005	leden 2007
rozšířeny	11	32	25	22
zachovány	41	52	56	59
zúženy	35	9	11	8

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupci tvoří odpovědi „neví“.

Co se týče konkrétních pravomocí, Češi si v časovém horizontu daném výzkumy CVVM konstantně jen sporadicky přejí „silného“ prezidenta, který by byl fakticky rozhodujícím prvkem výkonné moci (jmenoval by a dle vlastního uvážení řídil vládu i zahraniční politiku země) a měl rozhodující pozici i vůči moci zákonodárné (disponoval by právem kdykoli rozpustit Poslaneckou sněmovnu či právem absolutního veta vůči zákonům přijatým parlamentem). Relativně malou podporu má i výlučná pravomoc prezidenta jmenovat soudce Ústavního soudu. Výsledky šetření těchto otázek, včetně časových řad, shrnují tabulky 2 až 7.

Třídění druhého stupně ukázalo, že konkrétní prezidentské pravomoci mají ve všech zkoumaných případech relativně vyšší podporu mezi dotázanými, kteří si obecně přejí jejich rozšiřování, dále mezi lidmi, již chovají důvěru k osobě současného prezidenta, a mezi potenciálními voliči ODS. Lidé ve věku 15-19 let k jednotlivým prezidentským pravomocím spíše neuměli zaujmout stanovisko, a oproti všem starším respondentům tedy častěji volili odpověď „nevím“.

¹ Otázka: „Myslíte si, že by měly být pravomoci prezidenta rozšířeny, zúženy, nebo by měly zůstat tak, jak je tomu nyní?“

Tab. 2: Postavení prezidenta vůči vládě² (v %)

	duben 2002	únor 2004	duben 2005*	leden 2007
nemá vůbec zasahovat do činnosti vlády	35	23	28	31
má zasahovat do její činnosti v omezené míře	49	61	56	52
má řídit vládu	6	11	9	10

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupci tvoří odpovědi „neví.“

* Do dubna 2005 bylo znění otázky následující: „Jaké postavení má mít prezident vůči vládě? Prezident nemá zasahovat do činnosti vlády, prezident má v omezené míře zasahovat do činnosti vlády, nebo prezident má řídit činnost vlády a předsedat jí namísto premiéra?“

Tab. 3: Role prezidenta při jmenování vlády³ (v %)

	duben 2002	duben 2005*	leden 2007
jmenovat ministry podle vlastního uvážení	9	15	15
jmenovat ministry na doporučení premiéra	64	61	62
nemá ministry jmenovat	13	13	10

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupci tvoří odpovědi „neví.“

* Do dubna 2005 bylo znění otázky následující: „Jak má podle Vás prezident jmenovat vládu? Má jmenovat všechny ministry na základě vlastního uvážení, má jmenovat všechny ministry na základě doporučení budoucího premiéra, nebo nemá jmenovat členy vlády?“

Tab. 4: Pravomoc prezidenta rozpustit PS a vypsat nové volby⁴ (v %)

	duben 2002	duben 2005	leden 2007
nikdy	7	8	7
ve výjimečných případech daných Ústavou	72	63	69
kdykoli to podle něj vyžaduje politická situace	7	18	14

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupci tvoří odpovědi „neví.“

² Otázka: „Jaké postavení má mít prezident vůči vládě? Prezident nemá zasahovat do činnosti vlády; prezident má v omezené míře zasahovat do činnosti vlády; prezident má řídit činnost vlády?“

³ Otázka: „Jak má prezident jmenovat vládu? Má jmenovat všechny ministry na základě vlastního uvážení; jmenovat všechny ministry na základě doporučení budoucího premiéra; nemá jmenovat ministry vlády – to má být v kompetenci někoho jiného?“

⁴ Otázka: „Za jakých okolností má mít prezident pravomoc rozpustit Poslaneckou sněmovnu a vypsat nové volby? Nikdy, jen ve výjimečných případech vymezených ústavou, nebo kdykoli sám rozhodne, že to politická situace vyžaduje?“

Tab. 5: Právo zamítnout parlamentem přijatý zákon⁵ (v %)

	duben 2002	Duben 2005*	leden 2007
ano, s konečnou platností	15	27	25
ano, s možností přehlasování parlamentem	50	43	46
Ne	14	17	16

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupci tvoří odpovědi „neví.“

* Do dubna 2005 bylo znění otázky následující: „Má mít prezident pravomoc odmítnout parlamentem přijatý zákon (tzv. právo veta)? Ano, s konečnou platností, ano, ale parlament by měl mít možnost toto veto přehlasovat početnější většinou, nebo ne?“

Tab. 6: Role prezidenta při jmenování soudců Ústavního soudu⁶ (v %)

	duben 2002	duben 2005	leden 2007
všechny soudce sám	10	19	16
všechny se souhlasem jiného ústavního činitele	44	36	34
část soudců, zbytek jiní činitelé	17	22	24
nemá jmenovat soudce ÚS	8	8	8

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupci tvoří odpovědi „neví.“

Tab. 7: Postavení prezidenta v zahraniční politice země⁷ (v %)

	duben 2002	duben 2005	leden 2007
nemá se angažovat	6	6	5
může se angažovat ve směru udávaném vládou a ministerstvem zahraniční	65	54	61
má aktivně vystupovat nezávisle na vládě	15	26	20
má řídit zahraniční politiku	6	9	8

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupci tvoří odpovědi „neví.“

⁵ Otázka: „Má mít prezident pravomoc odmítnout parlamentem přijatý zákon (tzv. právo veta)? Ano, s konečnou platností; ano, ale parlament by měl mít možnost toto veto přehlasovat početnější většinou; ne, prezident nemá mít tuto pravomoc?“

⁶ Otázka: „Jak má podle Vás prezident jmenovat soudce Ústavního soudu? Má jmenovat všechny ústavní soudce na základě vlastního uvážení, má jmenovat všechny ústavní soudce se souhlasem některého z vysokých ústavních činitelů (např. premiéra nebo předsedy některé z komor parlamentu), má jmenovat pouze část ústavních soudců, např. třetinu, zbytek by byl jmenován jinými ústavními činiteli, nebo nemá jmenovat soudce ústavního soudu?“

⁷ Otázka: „Jaké postavení má mít prezident v oblasti zahraniční politiky? Prezident se nemá angažovat v oblasti zahraniční politiky, prezident se může angažovat v oblasti zahraniční politiky, ale nesmí překračovat oficiální směr, který udává vláda a ministerstvo zahraničí, prezident má aktivně vystupovat v oblasti zahraniční politiky nezávisle na vládě, nebo prezident má řídit českou zahraniční politiku?“

Ve výzkumu nás také zajímalo, zda by se měl prezident podle názoru občanů věnovat spíše řešení konkrétních problémů či obecnějším otázkám (viz tabulku č. 8).

Tab. 8: Jakým otázkám se má prezident věnovat? ⁸ (v %)

	únor 2004	duben 2004	leden 2007
měl by se trvale věnovat řešení konkrétních otázek	42	41	30
měl by se věnovat řešení konkrétních otázek, ale jen ve výjimečných případech	34	36	43
měl by se věnovat obecnějším otázkám morálky a podobně	21	21	22

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupci tvoří odpovědi „neví.“

Největší podíl respondentů (43 %) vyjádřil mínění, že český prezident by se měl věnovat řešení konkrétních otázek jen ve výjimečných případech. Třetina dotázaných se domnívá, že by se řešení konkrétních otázek měl prezident věnovat trvale. Přibližně pětina (22 %) oslovených pak soudí, že prezident se má zabývat především obecnějšími otázkami politické kultury, morálky a podobně.

⁸ Otázka: „Má podle Vás prezident republiky zasahovat do řešení konkrétních problémů, nebo se má spíše věnovat obecnějším otázkám politické kultury, morálky a podobně? Měl by se trvale věnovat i řešení konkrétních otázek, měl by se jim věnovat, ale jen ve výjimečných případech, nebo by se měl věnovat obecnějším otázkám morálky a podobně?“